

STORTINGET

Innst. 206 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:114 S (2017–2018)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Trude Brosvik, Geir Jørgen Bekkevold og Torhild Bransdal om statlig kompensasjon ved flom og naturskade

Til Stortinget

Bakgrunn

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

- «1. Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for kompensasjon ved flom, ras og naturskade til fylkeskommunene, med formål om å legge til rette for at staten skal ta et større økonomisk ansvar når fylkeskommuner rammes uforholdsmessig hardt.
2. Stortinget ber regjeringen igangsette et kartleggingsprogram for å styrke kunnskapsgrunnlaget og få bedre oversikt over behovet for flom- og rassikring, med en tilhørende statlig strategi for hvordan situasjonen skal håndteres.
3. Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere et fond med formål om å gi fylkeskommuner økonomisk støtte når infrastruktur har blitt skadet som følge av flom, skred, oversvømmelse eller annen naturskade.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Else-May Botten, Espen Barth Eide, Tom Kalsås og Runar

Sjåstad, fra Høyre, Tina Bru, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til at vi lever i en tid hvor vi opplever stadig mer ekstremvær, mer nedbør, mer flom og ødeleggelser, og at både enkeltpersoner, lokalsamfunn og næringsliv har store utfordringer og økonomiske tap knyttet til ras- og flomskader hvert år.

Komiteen viser videre til at det er et stort behov for økt satsing på flomsikringstiltak og vekt på langsiktig og nasjonalt arbeid med flom- og skredforebygging, og at dette har økende økonomiske konsekvenser for storsamfunnet. Komiteen viser til at innbyggernes sikkerhet i denne sammenheng er et offentlig ansvar, og at staten som følge av dette må ta et større økonomisk ansvar når flom, ras og naturskade rammer lokalsamfunn.

Komiteen foreslår:

«Stortinget ber regjeringen gjennom NVE videreføre kartleggingen av utsatte bebygde områder for å styrke kunnskapsgrunnlaget og få bedre oversikt over behovet for flom- og rassikring. Basert på dette videreføres arbeidet med å utarbeide oversikter over aktuelle sikringstiltak som bør iverksettes.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for kompensasjon ved flom, ras og naturskade til fylkes-

kommunene, og vurdere om staten bør ta et større økonomisk ansvar når slike naturskader rammer fylkeskommuner uforholdsmessig hardt.»

Komiteen støtter forslagsstillerne i at staten må bistå lokale og regionale myndigheter ved større naturskadehendelser, og at vi må være forberedt på mer ekstremvær framover. Komiteen viser til at NVE bistår kommunene og samfunnet for øvrig med å håndtere utfordringene knyttet til flom og skred gjennom farekartlegging, arealoppfølging, gjennomføring av sikringstiltak, overvåking og varsling samt bistand ved hendelser.

Komiteen viser til at fylkeskommunen har et aktivt forhold til naturfare.

Komiteen viser til at kommuner og fylkeskommuner gjennom rammeoverføring får dekket sine kostnader, og ved ekstraordinære hendelser kan det søkes om ekstra tilskudd gjennom tildeling av skjønnsmidler. Ordningen ble sist beskrevet i kommuneproposisjonen for 2017, jf. Prop. 128 S (2016–2017).

Videre viser komiteen til at det gjennom arbeid i NVE er lagt fram en stortingsmelding (Meld. St. 15 (2011–2012)) der arbeid med flom og skredkartlegging er forankret. Det er der utarbeidet en oversikt over aktuelle nødvendige sikringstiltak over hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser for øvrig til de årlige budsjettvedtak, der en setter av skjønnsstilskudd for å dekke kostnader til naturskader og andre ekstraordinære hendelser. Ved spesielt store hendelser kan Stortinget bevilge ekstra midler. Flertallet ser derfor ikke behov for å etablere et ekstra fond.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at klimaendringene utvilsomt allerede er merkbare i Norge. De fremste klimaforskerne i landet ga i 2015 ut en rapport om hva vi kan forvente for framtida. Arbeidet ble formidlet av Norsk klimaservicesenter og forteller at før utgangen av dette århundret, altså før 2100, vil klimaet endre seg stort. Styreretnet kommer til å bli kraftigere, og det vil komme oftere. Regnflommene vil bli større og komme oftere. Det blir økende fare for stormflom over det meste av landet. Dette flertallet viser videre til at klimaendringene vil koste oss dyrt, blant annet fordi ekstremvær gjør mye skade. I august 2016 ble Østlandet rammet av styrtregn. Bare noen få timers styrtregn ledet til skader for over 100 mill. kroner. Forsikringsbransjen melder om at vannskader og skader der vann eller kloakk utenfra strømmer inn i folks hus og kjellere, har økt dramatisk de siste årene.

Dette flertallet er enig med forslagsstillerne i at staten har et ansvar for å stille opp når lokalsamfunn

rammes uforholdsmessig hardt. Dette flertallet vil samtidig understreke at en framtid med mer ekstremvær møtes best dersom man klarer å øke innsats, kunnskap og bevilgningene til forebyggende tiltak og god planlegging betydelig. Slik kan man begrense risikoen for at det økende ekstremværet gjør stor og dyr skade. Dette betyr at bevilgningene til flom- og rassikring og trygg samfunnsplanlegging må øke i årene som kommer. For fylkeskommunen vil sikring av fylkesveiene være særlig viktig. Det betyr også at midlene til kompetanse på klimatilpasning må øke i både fylker og kommuner. Det betyr også at staten i større grad må stille opp og finansiere flomsikringstiltak, slik det for eksempel er behov for i Opo i Odda.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til Sosialistisk Venstrepartis alternative forslag til statsbudsjett for 2018, der man foreslår om lag 675 mill. kroner mer enn regjeringen for å tilpasse Norge klimaendringene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne foreslår:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere et fond med formål om å gi fylkeskommuner økonomisk støtte når infrastruktur har blitt skadet som følge av flom, skred, oversvømmelse eller annen naturskade.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil peke på at i tillegg til at enkeltpersoner så vel som næringsliv og det offentlige rammes økonomisk av flom og skred, er det ofte distriktene som rammes. Disse medlemmer ser at slike naturskader får store konsekvenser for mindre lokalsamfunn. Det er disse medlemmers mening at forslaget på en positiv måte adresserer problemet med at det ikke har vært ytt tilstrekkelig økonomisk kompensasjon fra statens side for å avhjelpe at vi opplever stadig mer ødeleggelser som følge av ekstremvær. Disse medlemmer viser til at det fremmes konkrete forslag til hvordan dette kan avhjelpes, og vil støtte disse punktene.

Disse medlemmer ser at i tillegg til at fylkeskommunene har betydelige utfordringer med dette, vil disse medlemmer understreke at også primærkommunene har store utfordringer knyttet til de økonomiske og praktiske konsekvensene av flom og skred. Disse medlemmer foreslår derfor at kommunene også tas med i de vurderingene forslagsstillerne mener regjeringen skal sette i gang for å kartlegge behov og styrke tiltakene knyttet til denne type naturskader.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende tilleggsforslag:

«Stortinget ber regjeringen ta med forholdet til kommunene i arbeidet med å gjennomgå regelverk for kompensasjon, kartlegging og utarbeidelse av statlig strategi i tilknytning til beredskap, og økonomiske konsekvenser ved flom, ras og naturskade.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti mener flom, skred og annen naturskade kan utgjøre en stor byrde på budsjettene til fylkeskommunen. I en del tilfeller vil naturskader kunne oppstå i områder med stort areal og liten befolkning. Presset på de fylkeskommunale budsjettene kan i en del tilfeller bli urimelig stort. Stadig oftere ser man tilfeller hvor fylkeskommuner rammes uforholdsmessig hardt av flom og skred, med den følge at det blir krevende å gjennomføre nødvendig opprydding og utbedring. I tilfeller av en størrelsesorden som fylkeskommunene ikke har buffer i økonomien til, mener disse medlemmer det er naturlig at staten tar et større økonomisk ansvar.

Disse medlemmer mener regjeringen må gjennomgå regelverket for kompensasjon ved flom, ras og naturskade med sikte på at staten tar et større økonomisk ansvar når fylkeskommuner rammes uforholdsmessig hardt. Det er samtidig behov for en bedre oversikt over behovet for flom- og rassikring, med en tilhørende statlig strategi for hvordan situasjonen skal håndteres.

Disse medlemmer viser til at fylkeskommunene er en viktig aktør i beredskapsarbeidet, både når det gjelder forebygging og oppfølging. Disse medlemmer mener det er behov for en tettere oppfølging og bistand fra statlige myndigheter knyttet til de finansielle utfordringene regionale myndigheter vil stå overfor i tiden som kommer, som følge av mer ekstremvær, flom og ras.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at flom- og skredforebygging var en av Senterpartiets hovedsatsinger i partiets alternative statsbudsjett. Disse medlemmer viser videre til at Senterpartiet har ment at regjeringen ikke prioriterer dette arbeidet i tilstrekkelig grad, verken praktisk eller økonomisk.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2018 foreslo et kutt på 43 pst. i bevilgningene til arbeidet med flom- og skredforebygging over NVEs budsjetter (kapittel 1820 post 22 og 60). Dette kuttet ble bare delvis rettet opp i budsjettavtalen. Dette medlem mener kuttene også står i kontrast til forespørsler fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). I brev til Olje- og energidepartementet ved årsskiftet 2016/2017 ba NVE om økte midler til sikringstiltak på 200 mill. kroner årlig over en tiårsperiode. Også dette be-

hovsanslaget fra NVE må regnes som beskjedent sammenliknet med det reelle behovet for investeringer og forebygging i en tid da omfanget av ekstremvær og nedbør vil tilta.

Dette medlem vil peke på at de lave bevilgningene til forebyggingstiltak blant annet bidrar til unødvendig utrygghet og engstelse for mange og dårligere sikkerhet på mange veistrekninger. De lave bevilgningene til dette formålet vil også bidra til økte kostnader på sikt. Dette medlem viser til at det er klokere og billigere å forebygge skader enn å reparere dem etterpå. Dette synet støttes også av Kommunenes Sentralforbund (KS) og er blant annet dokumentert i den svenske offentlige utredningen SOU 2007:60, der kostnadene ved å forebygge skader på vei og broer på grunn av skred, ras, nedbrytning og oversvømmelse ble anslått til om lag fire ganger lavere enn å reparere.

Dette medlem har merket seg at regjeringen har trappet opp samferdselsbevilgningene kraftig de siste årene, og at det planlegges enorme investeringer i økt veikapasitet i sentrale strøk, samtidig som flom og skredsikring nedprioriteres. Dette medlem viser til at Miljøpartiet De Grønne i forbindelse med budsjettprosessen for 2018 foreslo å øke bevilgningene til skredsikring på riksveier med 75 mill. kroner og skredsikring på fylkesveier med 100 mill. kroner i tillegg til reversering av regjeringens kutt i bevilgningene til NVE.

Dette medlem viser til at Miljøpartiet De Grønne under behandlingen av Innst. 8 S (2017–2018) fremmet følgende forslag i Stortinget:

«Stortinget ber regjeringa vurdere å fremme forslag om lovendring, eller andre tiltak som kan sikre rimelig naturskadeerstatning for skader som oppstår som følge av bølger ved ekstremvær.»

Dette medlem merket seg at forslaget kun fikk støtte fra Sosialistisk Venstreparti, mens alle andre partier stemte imot. Dette medlem vil oppfordre regjeringen til å gjennomgå regelverket for å unngå de urimelige utslagene som i dag oppstår fordi skader som oppstår som følge av bølger under ekstremvær, ikke kvalifiserer til skadeserstatning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å øke innsatsen for skredsikring på fylkesveier og riksveier i kommende statsbudsjetter.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene fra NVE om å bevilge minst 200 mill. kroner ekstra til sikringstiltak mot flom og skred over en tiårsperiode sammenlignet med bevilgningene i 2015.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere å etablere et fond med formål om å gi fylkeskommuner økonomisk støtte når infrastruktur har blitt skadet som følge av flom, skred, oversvømmelse eller annen naturskade.

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ta med forholdet til kommunene i arbeidet med å gjennomgå regelverk for kompensasjon, kartlegging og utarbeidelse av statlig strategi i tilknytning til beredskap, og økonomiske konsekvenser ved flom, ras og naturskade.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen om å øke innsatsen for skredsikring på fylkesveier og riksveier i kommende statsbudsjetter.

Forslag fra Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene fra NVE om å bevilge minst 200 mill. kroner ekstra til sikringstiltak mot flom og skred over en tiårsperiode sammenlignet med bevilgningene i 2015.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I og II fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gjennom NVE videreføre kartleggingen av utsatte bebygde områder for å styrke kunnskapsgrunnlaget og få bedre oversikt over behovet for flom- og rassikring. Basert på dette videreføres arbeidet med å utarbeide oversikter over aktuelle sikringstiltak som bør iverksettes.

II

Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for kompensasjon ved flom, ras og naturskade til fylkeskommunene, og vurdere om staten bør ta et større økonomisk ansvar når slike naturskader rammer fylkeskommuner uforholdsmessig hardt.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 22. mars 2018

Ketil Kjenseth

leder

Sandra Borch

ordfører